

Pridiplata na cilu god 8 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Serbitu 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakovektna predmeta molimo na uredništvo uputiti.
Neprijateljska neprimamo.

God. I. U Kalači

u Sridu 1870. Ožuj 30.

Br. 3.

POZIV NA PREDPLATU.

Poklem naše na ovom polju dilovanje, i razvitak narodnosti, o što većem broju predplatnikah zavisi izavlja se: da će se predplata neprikidno primati na cilu godinu, t. j. od 19. ožujka t. g. do 18. ožujka 1871. g. po 3 f. a. vr., na pol 1 f. 50 nov., na četvert 75 nov., a za knježevinu Serbsku 30, 15, 7 1/2 groša.

Uredništvo.

Iskrene riči učenim Bunjevcama i šokcama.

Na žalost ovo od naših starijih učenih bunjevaca očekivati nemožemo, koji bo su u većini zbog okoronih pridsuda tako zaslipljeni i zanešeni, da za svoju patriotsku dužnost smatraju novine naroda svoga bunjevačkog nepodpomagati.

I tako se samo u učenu omladinu bunjevačkog naroda pouzdati možemo, kojoj valja da budućnost, prosvite i slobode naroda svoga na sreću leži, koja temelj svoje politične budućnosti u svistnom i obavijštenom javnom mišljenju svojeg puka smatra, i koja je rada osvojenu nauku i znanost narodu svom najciloshodnijim načinom — pučkim materinskim jezikom — saobćiti, i puk poučavati.

Koji bi izmedju učenih mladića ovaj priduzetak prizirali, i to držali, da je vridnije magjarom postati nek se na ovakim malim i neplodnim polju za baubadavat

truditi: tima možemo iskreno odgovoriti, da nije naša namira to, da razprostranjivanjem nauke i znanosti medju narodom, sinove naše domovine razdraživamo, već mi težimo za tim, da prosvitom bunjevačkog naroda podhranjivamo prijateljstvo i bratske odnošaje, koje valjada medju magjarima i svima sinovima domovine naše postoje. Mi hoćemo, da se naš bunjevački narod o svima domaćima, obćinskim i zemaljskim poslovima, putom štampe i knjizevnosti svoga narodnog jezika obavisti; da u ustavnom životu bunjevci i šokci ne služe kao slipo oružje u rukama kolovodjah političnih stranaka, već da u svemu, što se puka našeg tiče, svistno napriduju, i tako samostalni i iskreni patriote domovine naše postanu. Ako ovo propustimo, rod će mo naš izneviriti, a magjarskim će mo narodu zlu uslugu činiti.

Mi svijuh naroda korist, koji ovu domovinu našu sačinjavaju, kao zajedničnu i nerazdijenu smatramo, i tako držimo, da podpomagajući napridak, prosvitu i nauku naroda bunjevačkog, po duši i po pravdi nemožemo zaslužiti, da nas razborito ma magjari „bundžijama“ narodnosti, ma srbliji, hrvati „nadsilnicima“ drugih naroda nazivlju.

Taki bunjevac i šokac, taki srbliji, koji nastoji, da život i korist svoga naroda sa koristom i narodnim životom magjarskog naroda u suglasnost svede, dostojan je, da ga pravi i razboriti magjar kao svoga sugradjanina svesrdno zagrlji.

Augustin Mamuzić.

O čem se bave na saboru (dieti).

Pritres proračuna tojest svaki zemaljski troškova, izjavlja, ono najkorisnije pravo koje zakonodavno tilo po ustavu uživa. Ovim se osigurava narod da se oni novci koji se u porez platjaju, uvik na potribštine i boljak naroda izdaju.

O čem se sabor onda osvidočava, kad od prošasti godinal zemaljske račune prividjiva. — Izbor za ovaj poso izaslan pristavioje već svoj izvištaj saboru o godinal 1867 i 1868, odkud se jasno vidi, da je financialno ministarstvo štedljivo gazdovalo, jel se na ove dvi godine pokaziva suvišak od šest miliunah.

U onih sjednical u kojima se pritreso proračun troška ministara bogostovlja i odgojavanja veledušno zauzeše se zakonoše znanstvene i pučke obuke. Velikim učiteljima na sveučilištu peštanskom žele platju tako povisiti, da se pozlatjene stolice znanosti i po inostrani potražje; a za pučke škole jedan milliun u proračun staviše; Nastaće dakle zlatna doba za književnike, i neće valjada nadalje valjano biti ono iskustvo: da kose dosad u Magjarskoj na znanost odljučio — moroje pripraviti: da će više magadit, nego obilovat.

Jedan milliun za pučku obuku toje znatna svota, nadamose dakle, daće i sverhu pučki učitelja ograničiti sunce, i gorkajim trudba plodna postati.

Zakonoše još višlje uzlitja ju sa svojim ufanjem oni vele: da kada plaća godišnja za pučke učitelje povišena bude tada će se ovo zvanje većinom po učenim ljudma tražiti. Nu ondaće pristati starih rimljanah poslovica „na koga bogovi merze onog za učitelja postave.“

Drugčie kako smo govore o ovoj razpravi deržane štili — da već nismo navikli vidit gdi svaki starimladić na popovstvu kano na kakvim gladkim tocilu svoj jezik oštri, društvene života žile bez miloserdja podsica, po kojima se ćudorednost razliva, scinilibi o nikojim, da oni misle kokanda bi kerštjanom ugodan poso činili, akose svakom prigodom za blato mašaju da svoje popove zamažu.

Ipak ova sednica bila je i za katolike plodna, jel se

želja njezine avtonomie po ministaru bogostovja prid glavnim licem diete zvanično izjavila.

Za otim su prigledane stavke troškova za pravosudje proračunjene, — ove su bez promine po najviše primljene, čemu se nije čuditi počem su naši sudie po svuda siromašno platjani, a i toli malim brojom namištjeni, da se neprikidno oda svuda o nedostatnosti tužba prinaša.

O prvom članu miseca ožujka priuzelisu na saboru raspravu računa vojničkog, o kojoj se žestoka priperka povelja među livom i desnom strankom, što svakom domorodu pokaziva: da poslanici ne propuštaju lako pitanja po ministarstvu stavljena, otoj prigodi izjavljenoje da će o jeseni ove godine na pouku vojničku, već do 70,000 domobranah pozvani biti, ovi poklem naj veći dio vrimenta kod kuće obave, ni polak trošku prama redovna vojničtva ne uzrokuju. Domobranstvo dakle po gradjani skoroće postati obljubljeno, počim se predsude u pučanstvu posiane, da se oni koji se od domobranah pod oruzje na obavlanje Satninske službe uzivaju Russu izdaju lagano razperšivat, po isti domobrani kući srićno povraćeni.

Nu izobširna vojnominstarstva tajnika izraza žalostno je svaki domorod uvidio da smo u zanati i oberti veoma zaostali, premda je u razpri tako zvanaj Harapatovoj dokazano: da je ponuda inostranacah za obuku domobranstva blizu cetri stotine hiljadah jeftinija bila nego naših majstoral, ovi čuju od inostrani i baš od onih obertnika su pribaviti hotili, koji su takodjer u nadtečaju dionici bili, naravno je da je jeftinija ponuda primljena. Dakle novac se ne unosi već iznosi, al tomu je uzrok što naši zanatlie ne teže za onim izobraženjem da se mogu na stepen obertničtva tvorinarstva podigniti, mi moramo vunu inostranom tvornarom jeftino prodavati, da je kao čuju skupo platjamo, jel u našoj otačbini se ne nalaze tvorinari, koji bi čuju pripravljali, ono nekoliko kojise ovim bave, brojom snagom, i znanstvenostju su za inostranih zaostali.

Tom prigodom je liva strana podniela jednu zakonsku osnovu po kojoj bi iz blagajne zemaljske miro-

Pozdrav.

Šokačko-Bunjevačkomu Listu.

Dobro došo mil glasniče!
Rodu svomu ti vjestniče,
Duši drago, srcu milo,
Ti jedino nam glasilo!

Nesja stebe biser zlato,
Oku roda mil si zato:
Jer si prvi među nami,
Prėdhodnice sjaj nadnami. —

Rod nam čami u srid tminah,
S nemarnosti svoga sina;
Te zapušten da b'od koga:
Već od krvi ploda svoga. —

Jadni rod nam obraz krije,
Jer mi lice svako bije, —
U srid svoje neprosvite,
S tudenosti ditce klete. —

Svudan širom plodna slavka,
Bunjevačka blaga majka:
Plodi svoje Sokoliće
Ko na polju bujno cvitja. —

Priko dvėsto hiljad dušah,
Dosad slast si nepokuša.
Jezik slasti i lipote,
Svog milinja ah krasote. —

Dostaj j' bilo veće tomu,
Pa za ljubav neznam komu.
Rod svoj gledat ko siročie
Koj s nemara ginut počie. —

Da ga zlosreća nebije,
Gdė ste, komu krvca vrije?!
Hajd na noge svi skočimo,
Svoje branit, ah počmimo!

Svi smo zato oj rodjeni,
Rod svoj branit odredjeni,
Razpršiti mu dugu noć
Samo Bože daj nam pomoć!

Zato slavna Subotico!
Ti dična nam ponosnico.
U Tebi su Sokol sinci
Virna ditca svojoj majci.

Kolo naše zaigrajmo
Vince rodu hajd svijajmo,
Vince rodu od kóvilja
Ponos, Slave cvatom smilja.

Ti pak Listu naš mileni!
Objeručke svud primljeni.
Kudgod pošo, dobro došo,
Svagdė dobar doček našo.

S nami „bitćeš duhom jedan
S nami „sritan“ s nami „bedan“
S nami Ti ćeš cvasti nadom
Il bėdovat gorkin jadom
Jedinstvenih drugah drug.“

Bunjevac.

zkvh.org.rs

vinu dobili 1-o svi oni domobranci — koji su u borbi 1818 i 1849. godine onemogućili — 2-o umerlih udove i sirotčad.

Na podporu ove osnove mnogi govornici su na menjdan izišli i nastojali dokazati: da je domovina po zaključku saborskim 1818. godine na veršenje ove dužnosti obvezana. Druga strana je sve razloge odbila, i pohitila pridočiti da bi se ovakim zaključkom po nikim načinu uzakonio čin — kojeg Njegovo Veličanstvo Apostolsko kao kralj nebi moglo potpisati.

U razne narodnosti uložila se čova nemira a na ramena porcovnika novo brime naložilo, što nijedna stranka nesmira. Zato je priložena osnova odbačena a po primeru ministra pridsidnika koji je na osnivanje fonda domobranskog 10 hiljada fort potpisao providjenje domobranci nemoćnikah udovah i sirotah na sridstvo prinesakah patriotični uputjeno.

Posli kako se više govornika u ovom smislu izrazilo. — Većina je Klementis i Ivankov predlog odbacila i nije dozvolila, da se ovakim umirovlenjem trošak zemaljski ovecava. — Pridlog Ivankov podupiroje i g. Ernest Mukić subatički zastupnik, po njemu pritirana bojazan radi politični obzira, prižiža biligu neharmonosti na čelo naroda dočim veledušno djelo ministra pridsidnika na vike pohvalno, nemože odterti sa sebe znak milostinje.

Jedna žalostna grana slavianska.

Bujno razvijena grana slaviana zauzima najveći dio cile Europe. Ovo stablo kako je bogato tako je isto i nesrećno. — Od postanka njegova život mu nije drugo bio, nego borenje za slobodom, borenje s nasilnim susedom. Istina biloje vrimenta kad su slaviani samostalno vladali u Europi — u svoji država — al ove po krivom izobraženju čovičanska duha i buduću propast su sadržavale u korenu samovoljne vlade. U vrime sridnjeg doba bilaje najснаžnija slavianska država — danas tako nesretna Poljska. —

Čovik po prirodnoj naklonosti nemož se odreć sebi srodnog naroda, al udarac u pučkom životu sotim većma boli, čim ga prama sebi srodan narod zadaje. Od srodnog udarca posernula je Poljska, zato je tako bolna. —

Russija ova strahovita vlada da nije obilježena s uništenjem slobode naroda, mogla bi biti blagodatna upraviteljka cile Europe, moglabi biti majka siroti slavianah, — a ovako ništa nije drugo nego ogorčana maćuva slavianska — koja dotle pritiska slobodu — sveto očinstvo — dok ne podrastu sirotčad i nesiluju je natrag ustupiti očevu ostavinu. Sirotisu sad svi ostali slavianski narodi. Zar mlada Srbija nije sirotče? Sirotče. Koje nesmi u ladu siverskog rasta odpočivat, jel je nepristano zvuk tristo godišnji bokagija budi. — Al naj kukavnije sirotče je poljski narod. Zar nekuka narod koji je podmoran o uništenju svoje narodnosti sudilovat — gorko je sigurnu svoju smrt gledati. —

Zar nekuka narod usilovan svog virozakona se rešiti? Bez vire, bez ogledala izobraženja svog svaki narod umire. Zar nekuka narod koji omladinu svoju u misto naslidnikah narodni — za studenu Siberiju odgojava? Štrepi pojedini otac, a kako ne narod — kad nema naslidnika. Žalostnaje poljska grana al je vitka — ako joj uzprija zrak — daće Bog ojačaće. —

Zvonimir.

* U Subotici 20 Ožujka. Ovom prilikom imamo da pribilježimo čudan slučaj, kojije vridno večitog spomena radi, da uvrstimo na prve listove ovih nasih velicnjeni novina.

Baš u ono dobo kada je davno željeni naš dragi list svita ugledao, sveta Božija volja pozvalaje na onaj drugi „bolji“ svit dva vrla muža našeg bunjevačkog plemena, kojih će čistaduša tamo da uživa rajskih milina, a to je: Petar Hoffmann okružni nad-župnik (esperes) plebanoš pri crkvi sv. Roke i Petar Vojnić Rogić naše varoši sirotinski otac. Prvi umro je 18 t. miseca u 5 sati u veče i imaoje 47 god. a ukopan je danas u 4 sata po podne, drugi preživio je 19 t. m. u 2 sata noću i brojao je 50 god. a saranjen je danas u 5 sati u veče. I jedan i drugi bili su čestiti rodoljubi, valjani domorođci i pravi prijatelji svoga rođenog puka — svaki je po svojem ruvetu — stališu vršijo službu tako kako se samo poželiti moglo, čista savist i poštenje ogledaloim se u svakom njihovom radu radi kojega su od svekolikog ovdašnjeg stanovništva poštovani i ljubljeni bili, koje se moglo viditi i u tome što se na ukopu „pored jake zime“ silni svitstekao . . . Neznam dalićemoim dostojne zamenike našega plemena moći naći? Štoje glavno, oni su se jako trudili i oko prosvite puka svoga, pomoću njihovom tiskane su molbene i svitovne knjige naše, ne manje trudilisu se i oko ustanovljavanja našega lista.

Ta sve ovo koje su sebi na ponos i diku a rodu svome u korist radili — nekaim bude od nas hvala i nekaih blagosov roda svoga prati s' onu stranu tamnog groba koje iz stotinu i hiljadama iskreni srca ide, i ta je prava i ozbiljna molitva, za koju sam uviren daće kod svemogućeg Boga, dobro primljena biti. Ta velika je to molitva kad cio puk koga blagoslja. Kao i ono što je teška kletva di uzroka ima da proklinje!

Blažene dakle vi duše koji sa blagosovom roda svoga Bogu na istinu odoste; viste vaš posao ovde na zemlji kako valja dovršili, za koje će vas Bog blagi nagraditi. a nama ostaje da vaše dilo nastavimo, i svaki po mogućnosti za svoj rod što dobra učinimo, da možemo po tome i mi biti blaženi i blagosoveni.

Recimo dakle njima braćo! Laka vam zemlja bila, i u raju imali naselja!

NOVOSTI.

— Predsidnik ministarstva grof Julio Andrasj prošastog ponediljka dao je veliku večernu zabavu; medju mnogi plemeniti gostih bilaje i Njezino Veličanstvo kraljica Elisabeth koja se i ovom prilikom s svojim blagim ponašanjem odlično pokazala.

— Po izvišti ministra domobranskog u mnogi okružji nije izpunjen broj momčadi domobranski, zato su naputjeni gradjanski načelnici ovu nedostatku naknaditi.

— Poljska radnja sada se naglo započela. Zato je ministar domobranski naredio, da se sinovi poljodiljacah što većim brojom, doma pušte.

— Košto nimački novinari pišu u Pragu su česi na mrtvi dan svoga davnašnjeg kralja Gjura Podiebrad, mnoge listove sa sadržajem buntovnim na zidore lipili.

— Poštanske novine jedno glasno javlja ju da se g. Melkir Lonyai financialni ministar sprema na ministarstvu zahvaliti. Pogovaraju daće u dostojanstvu njegovomisto zauzeti gosp. Antun Csengeri, zemaljski zastupnik Velike Kanjiže.

— Iz Monoštorsegha dobilismo jedan dopis koji

tužnim glasom opisu je, ondašnje ubogo stanje pića je potrošena — a polje ni, kako nemože zbog merzla da ozeleni na — marvuje dakle oskudica napala, a prolićnja sitva zakasnila. Dočim siromaš nadnice nenalazi. Po popisu puka ima Monostorsegh 5135 duša, 25 mladića u vojake je ostalo.

— U Solnoku jedan bravarski šegrt uvukose u fratarsku crkvu i više novčani kutija obio, na svoju nesriću nije više našo nego 2 frt. 60 xr. Pervimu poso bio smotke (cigara) kupiti, što opaziv razboriti majstor poče izpitivati, kakoje do novacah došo — pozvo se na svoju mater daje od nje dobio, al mu mater riči pobije. — I tako sad mladi tolvagi pod sudom u zatvoru čeka svoju kaštigu.

— U Beču jedna udovica — imenom Gjula Milutinović — otrovala se. Dvorkinja — kao obično svako jutro — udje u njezinu odaju, kojim slučajom zapovidi joj da joj doda na stolići ležeću bočicu, iz koje je niki zelenkast sadržaj do polak izpila. Višta dvorkinja na licu svoje gospoje uma opazi niku groznu prominu i pohiti po likarnika al badava. Posli 16 satne gorke muke izda svoju dušu. Posljednje joj riči bile molitese boga za me! Dobroće biti po svakog da se odtakve napasti izbavi.

— Kalačka štedionica po izkazu četvrtogodišnja tvorenja imala je 1869. promet od jednog milliuna sto osamdeset i četiri forinte, od dobitka je 200 frt na utemeljenje mirovine (penzie) svojih činovnikah položeno, 50 fort na domobranksku palaču, 50 fort na mistnu bolnicu a 50 dobrotivnoj zadrugi kalački gospojah uručeno.

— Vuna je prošaste nedilje cinu zadržala, prodanoje do 500 centi, jedno strižne sridnje i tvorinarski prane našimcom. Učinjena je pogodba sa veći gozđaluci na svilenu Vunu, po 145, 155, 123, 120, 105—130, 100, 105, 110 fort, i jedan dukat po razliki vune.

Opazka, 2. Br. 7. stran. pod. Novosti 3 red : misto Ludoviku umečese Rudolifu.

— Prisiviti gosp. Arsenija Stojanović vladika budimski, odputovo je 23 Ožujka u Karlovec; da zauzme namistništvo srbske patriarhie.

— Srbski cerkveno narodni sabor kako „Zastava“ čuje započee opet svoje sjednice 5 svibnja.

— Jedan zagrebački čivut izjavio je svoju vruću želju prama ondašnje kamare pridsedniku; štomu je bio kum, kojeg je zabadava tražio među čivuti.

VILA JET.

Austrija. Bečki ministari često se prominjavaju, i to tako će uvik biti dok Nimece opasnost države ne podmora uviditi, da samo s izdovoljenim narodom može se mirno vladat. Gosp. Giskra ministar nutrašnji poslova daoje svoju ostavku, tobože zato što se njegov pridlog nije primijo o neposridnom biranju zastupnikah za sabor u onih kraljevinah koje su iz Reihsrata izostale.

Francuzka. Ovi dana možese očekivat sud Petra Bonaparte — francuskog cara bratučeda — koji je košto se zna zbog ubojstva jednog novinara okrivljen. Doživili smo hvala Bogu vrime, da svakog gradjanina bio mah od kako sjajna porikla — u slučaju okrivljenja prid zakoniti za sve u obće odličan sud stavljaju, i po isti zakoni odsudjavaju.

Romania (Vlaška). Njevi velikaši javno pokazivaju svoju nezadovoljnost, protiv svog knjeza Karle,

(rodom is pruske vladarske kuće) i kane Kuzu koga se prije ratosivali pristolju kneževskom povratiti.

Crna-gora po izvištaju nimački novina dogovorila se bila Austria s Turskom da Cernogorcem, oruže iz ruku izvade, će mu se ne čudimo, jel onisu Turcima tern u nogi a Austrianac je pomislio da su Cernogorci Bokelje na ustanak podpaljivali. Nu taj ugovor ubo je u oko europskim vladarem; dočim je mlada Srbija pripravna bila, sa šešdeset hiljada vojnika nezavisnost Cernogore braniti.

GAZDALUK.

Zakupstvo arenda.

Posli 1848 godine nevolja je natirala i velike zemljoposidnike, da su svoja zemljišta na kratko vrime, i umali komadi zakupnikom izdavali, i poklem je ovim načinom umnožao broj podhvatnikah, jednog jutra zakupnina je narasla — i buduće da su ljudi ovu jedan na drugog natiravali, vlastnik uvik je s onim ugovor sklopio, koji mu je najviše obećao, al običajno ako je rane cina pala, ili je godina posernula, zakupnik je stradao i daćom dužan ostao, a vlastniku jedan proces navrat obisio, koji dokse doveršio — premda zakupniku okrivljenom već zemljišta gnojenje na sercunije ležalo ovo izcidjeno ostavio. Izkustvo pokaziva da zemlju nevalja na tergovinu izneti, i daje koristnie košto po vlastnika, tako i zakupnika ako je arenda dulja i jeftinija.

Ante Sabely.

Cina rane.

Maža ili centa razumi se požunac po težini na funte

Staje?	Kako?	Di?	Teškoć		Di?	Vridi			
			eta	frt.		frt.	kr.	eta	frt.
Žito	Bačko	u Pešti	87	5	25	Baji	85	4	93
Napolica	Banatsko	"	—	—	—	"	78	3	47
Raž	maodkud	"	78	3	—	"	72	3	37
Ječam	"	"	72	2	80	"	66	2	40
Zob	"	"	45	2	20	"	48	1	93
Kukuruz	"	"	89	2	85	"	90	2	53
Gra	"	"	55	2	15	"	—	—	—
Proja	"	"	—	—	—	"	—	—	—
Gorušica	"	"	—	—	—	"	—	—	—

Visina vode Dunavske.

Pešta 28. Ožuj 7' 7"
nad 0 — raste.
Požun 28. Ožuj. 6' 6"
nad 0 — sasanjiva.

Poruke uredništva.

Skakavac. G. F. P. Varaždin. G. B. P. serdačnu zahvalnost iz javljamo na bratskom daru. Osiek. Doljno gradskim žokcom. U potribićemo.

Književne Vesti.

Magjarski Jugoslavenski Politični i Pravosudni Riečnik. Pervi dio uredio i na sviet izdao Ambrozia Sarčević, cina mu 2 frt. Nabavit se mož u Subatici kod izdavatelja. Ovoje djelo željno očekivano, po njemu je odstranjena jedna potriboća dosada mučno ositjana namamo se daće izdavatelj naskoro umoran biti i drugi istisak opraviti, jel se uzdamo da će uz naredbu zakona narodnosti mnogi posridovanjem magjarska jezika naš jezik potražiti. U kojim načinu vrlu uslugu će jim ovaj Riečnik učiniti.

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

Nadometak 3-em Broju Bunjevački i šokački Novine.

Našima prijateljima.

Volja je naša velika al je svokajaka snaga mala, poletarci smo istom, nije slobodno dakle velik prostor zauzeti jel će nam krila oslabiti, pak ni do najbližnje postoje nećemo doprići. Radi toga List naš ovećati nemožemo, dok nam krila natoliko neosnaže, da se i nadalje pouzdano mašati uzmognemo, donle kada nam sile dovolje — jedne i druge stvari za naš puk neobhodno podtribne u Nadometak će mo polagati; zato našima prijateljima izjavljamo, da jim ukus nećemo kvariti, već na volju ostavljamo, pridmete za pučku pouku naminjene u stroj omilovani složiti, samoji bratinski molimo da tistoću našeg prostora izprid očuh neizgube, i nezaborave da je nama dozvoljeno priko nedilje samo jedanput na pol arka na vidilo izići, i ono što u dvima rukama možemo poneti; a drugo kad i kad u Nadometak odložiti.

Nito neće škoditi akoće se naši prijatelji spomenuti, da naše novine nisu cerkvene, takve pisati, nismo smirali, jezik triba daje svitovni, nedolikuje se, da se cerkveni po kućah, njivah i pućanski skupštinah povlači. A tkoji se odljuće svojim bratinskim sudilovanjem nas podpomagati, neka nežele dajim slučajno neupotribljene rukopise natrag šaljemo, ove opunovlastjenim uručiti možemo, al poštarske brige u ovim obziru neprimamo.

Književnosti svitonoj i svećenskoj dragovaljno otvaramo naš List, da se ponjim dotični, s dobrima knjigama upoznati mogu, al to ne primamo da iz ne poznate ruke, knjige po pošti uz skupe novce šalju. Ured.

Produženje samouprave.

Ovoje 1848 godine izrečeno ali radi bune u našoj domovini podignute, nije izvedeno; ljudi se nekretju voljno s mista koje se jim pogodno ukazalo, najskole ako su natom polog ostavili, da jim zlato i srebro leže; ovi su sjedne i sdruge strane građane donle bunili dok ji u nesriću građanskobratinska rata nisu doveli, onda su ruke ko Pilat o kervi Isusovoj oprali — pak u tvrđinu planine se prikrih, dok su bratja jedno drugog palili, i klali, milijarda novca potrošili — i kervi na potoke provalili — ta pisali su da su istom u Hrvatskoj četrdeset hiljada udovica crno obukle, no ni u madjarskoj nije manje bilo, koje su svoje muževe kajale. Ove gladne pijavice kad su opazili, daće se bratja već u kratko pomiriti, poklem razbijene glave ličiti, cerkve i popaljene kuće popravljati moraju, postali su izdaicom svoje domovine, i u zovće Russa ovog naravi medvidske prijatelja, koji tako obgrli, koga voli ljubi, da ga uguši.

Car kralj naš bivši izkrenog serca nije mogo to dugo terpiti — da ga zavaravaju štoje i tako već skupim gubitkom krasnih kraljevinah platiti usilovan bio — zato opetovano izrazi svoju želju, puke svoje carevine kraljevine izmiriti — što mu je pak samo po njegovoj izkrenoj iztrajućoj volji i razbornim voljam puka toli srićno za rukom pošlo, — da je carevina nadvi strane podiljena, jedua s upravom ugarske svetog Stipana krune — a druga s austrijskom — i svakoj svoje ministarstvo pripostavljeno, — po načinu samouprave što znači ova rić samouprava — da našom pametjom svatimo valja našu pozornost povesti na stvari koje smo već dilovali.

Znamo da je magjarska na županie (varmogje) podiljena — ove županije su u okružja izrizane — svako okružje dobilo je pravo zastupnika (rekošmo dosad fa-

lično ablegata) odabrati, u svakom okružju izkupe se oni koji su opunovlastjeni — na jedno glavno misto — po županii 1848 već označeno, i tamo izmedju onih, koji su prija rićom ili pismom želju zastupnikom postati izjavili — tog odberu — uz kojeg se naj više glasova sjedinu.

Tako odabrani zastupnici se iz sve kraljevine u Peštu izkupe, i vićaju o vojnikom, porezu, znanosti trgovini, rukotvorju, poljodilstvu, rićom svi poslovi koji se cile domovine dotica ju, — i osim tih, zemaljske naredbe osnivaju u svoji sjednicah; tako sakupljeni i vićajući zakonodavnim zakonotvornim tilom se nazivaju. Kojem mogu pojedini, zadruga, skupštine, i obćine, svoje moljbe prinašati, i tako promak boljka zadružbine, obćine, ili pokrajine, u jednoj ili drugoj struci narodna gazdovanja n. p. rikah uređjivanje, ovih obala nasipanje, drumovah kamenovanje, železnice, prokope (kanale) izkati.

To zakonodavno tilo vića osniva i zakone za domovinu koristne, i to u dvie kuće u prvoj su svih građanah zemaljski zastupnici — po puku odabrani u drugoj pak zemaljski barjaktari veliki župani, — Nad i Biskupi i drugi velikaši t. j. knezovi, grofovi, baruni po kralju tamo pozvani pak štose u prvoj kući odljući, u drugoj odobri — i po okrunitom kralju podpiše, to zemaljskim zakonom postane, kojem se svi građani pokloniti moraju.

A poklem ove zakone triba u cilu kraljevinu uvesti i po njima poput sudiah pravicu izdavati, županie i obćine upravljati, što buduće da kralj posebno nemože činiti, zato se nato učeni i umitni ljudi iz sabora pozivaju. Al kako znamo, ljudi neobićavaju jednog mjenja bivati, zato navadno i u zakonodavnom tilu jesu na više strana podiljeni. Sad ona strana, u kojoj se svojim mnienjem i voljom, poput broja osobna najviše zastupnikah ujedine, na toliko da sve druge brojom nadvlada; ta strana se naziva većinom, a druga manjinom; koje opet kano stranke svoje naslove obićajno dobivaju po imenah odličnih muževah njevi vodjah, košto se kod nas sadanja većina Deakovom, od zemaljsko zaslužna muža Deaka desnom, premda njegovi pristaše, s Predsidnika desnu zasidaju — a manjina imenuje se Ghicianom, od Ghicie — koji je kao zastupnik 1861 godine Predsidnikom ove kuće izabran bio, livom stranom buduće da s live strane mista zauzumlju, van ove ima jedna treća koja je pod imenom skrajna liva poznata. Košto dakle po ovim načinom svakom čoviku postaje očividno gdje većina građanah sve zemlje, tako isto i Njegovo Velićanstvo Prisvitli kralj uvidi, i ljude u većini mudrinom, razboritostju i umitnostju ugledane pozove na obavljanje zemaljski poslovah, i zakonodavnom tilu kao ljude u kojima se kraljevska i građanska pouzdanost sljubila ukaže. Ovi u ime kralja, pod imenom ministara i velikim naslovom Vaša Ekscelencia, Preuzvišenost, kormilo, upraviteljstva sve kraljevine priuzmu.

Evonom ministarstvo. U ovom — jedan je Predsidnik, kao glava svi svojih drugovah, za sad takodjer ministar domobranstva. — Drugi je stalan uz bok Njeg. kr. Velićanstva priko ovog ruku prilaze moljbenice upravo na Njegovu Prisvitlost nastavljene, košto imenovanje veliki dostojanstvenikah, svitovnih i cerkvenih, i podilovanje, plemenstva i redovah po kojima se zasluge zemaljske i pokrajinske privisokom milostvojtstvu oznaćuju.

Treći — unutarnji poslova — sve obavlja, što spada u područje uprave zemaljske županiah, gradovah i obćinah.

Četvrti, finacialni, blaga zemaljska nepokretna i pokretna nova porezna i svakojaka, koji se u zemaljsku blagajnicu unosa. Peti — bogostovanja i obuke — priko njegovi rukuh prilaze poslovi koji ističu, iz posebna ili občinska doticanja slidbah raznih virozakonah košto i ravnanje velikih i mali školah. Šesti, pravosudja — ovaj vodi nadzirenjem svojim sudove po svoj kraljevini podiljene. — Sedmi zemaljski gradjivali i obćenja odpravlja sve ono što spada u krug gradjenja, egradah zemaljski drumovah želežnicah, prokopah (kanala). Osmi poljodilstva tergovine i oberničtva, — obavlja što spada u područje tergovine, umitnosti, rukotvorja zanata, i dilovanja zemaljska.

Devetije — Hrvt. Slav. Dalm. ministar — verši one sve Trojedne kraljevine poslove — koji se iz medju sobna doticanja ove s' magjarskom zametju. Ovi svi pojedino imadu svoje državne tajnike, nadalje odlične savetnike, druge manje i veće činovnike.

Ministarom može svaki zastupnik — pitanja nadležna ovoj ili onoj struki zemaljska upravljanja, ili narodna gazdovanja pristavljati, na koja su oni pozakonu obvezani, podpun odgovor dati, radi toga u prvoj i u drugoj kući, kada se ova izkupi i saborisuje, ponajviše prisutni mora ju biti; s bog toga, običajno jednog ili drugog okružja zastupnikom po biranju postaju, da povodom ustrojenja zakonah, za koje oni perve osnove podnašaju, ustavno ne samo vićati već i glasovati mogu, radi čega u obe dvijem kućam odlična mista zauzimaju.

Obvezani su ministari za svaku godinu proračun opraviti, t. j. sve one potrebe koje se u upravi zemlje pokazivaju sa dotičnim troškom ukupno označiti, i taj proračun zakonodavnom tilu pristaviti, svaka kuća taj od stavke do stavke prigleda, od svote nastanjene oduzme ili dođa, i takoje zakonito ustanovi, po ovim načinu osnovan i odobren proračun pravcom služi ministarom, ako bise pak dogodilo, da se kakı izvan redan trošak izleže i nije bilo moguće unaprid odobrenje zakonodavna tila steći, kako se je ovo izkupilo, dužni su razloge suvišnja troška, od stavke do stavke pokazati, košto i cili račun od troškovah poput proračuna počinjenih pristaviti ovo zakonodavno tilo akobi pronašlo da su ministari mah učem od zakona odstupili, imadu ne samo vlast već i dužnost ove pod obtužbu staviti.

Evo dakle ona tako zvana samouprava, koja kada se ovim načinom privede priko županiah gdi obavljaju občene pojedini občina i osobah poslove odbornici takodjer 1861. godine ovlastjeni, i po ovima izabrani činovnici — priko kraljevski gradovah, — gdi vlada justarešine (Magistrat) obično zastupnici gradski (občinari), priko občina u kojima su poglavari (eskudti) zastupnici seoski, nastane ustavno osnovana sloboda. Zakon u kojem se sve to gradjanah pravo razpravlja i izpravlja obilizen je imenom ustava, i gdi ovako skrojene slobode u upravi od ozgor i ozdol nenalazimo, košto je to prije 1848 godine ponajviše običajno bilo, tamo kažemo vlada samovolja, usilnost.

Odud može svaka duša uvidit da sva sigurnost cile naše slobode t. j. pravah čovičanstva zavisi o zakonu, ako se ovaj snuje po ljudih učelih, izkušanih, uvižbanih, razboritih — blagostanje gradjanah t. j. pojedino i občeno će se promicati. Ako se pak, snuje po ljudih oholestju naduvani, ili strastju zanešeni, boljak gradjanah će se podkopat, odno šaji međjusobni ukusat i duševni i tvarni napredak ugušit.

Zakon koji se po nerazboritosti snuje, pokvari druževni i državni zivot, ko nepodoban lik, po neumitnom likaru prinešen, košto ovaj misto da tilo liči ovo

raztoči, i život prija vrimenta ukine, tako ustavna sloboda i narodno blagostanje može propast, ako zakoni nisu temeljno dokazanoj narodnoj potrebnosti ustrojeni, već priko njihovih zanešenikah pritiranoj volji narodu nametnuti. Velika je inda vlast koja se jednom zastupniku poviruje ovoje vlast života i smerti, blagostanja ili poguba sveg naroda, pogledajmo dakle oštro onom u oči, koji ovu istu prija nego štomaže uručimo.

Drugo naše ustavne slobode sigurnost zavisi i svistnosti gradjanah. Mogu naši zakoni biti najpodobniji i za naše odnošaje najshodniji ovi neće naše blaženstvo učuvati, ako gradjani nehtili budu ovo svistno i podpun obdržavat, njeve riči, i čine po ovima upravljat. Ona obite mora ričom i imovinom posernuti, u kojoj sad mati sadica po očevoj volji gaze — premda će to isto i služinčac činiti i obitelni imetak raztočiti.

Dakle svi gradjani ako žele ovu ustavnu slobodu tako lipo osnovanu do smrti uživati, pak još na svoje si nove i unuke ko naj skuplju baštinu prinet, triba da u svojem sercu čast prama zemaljski zakona podhranjivaju, tu istu po odgojenju u duh svoje dice usadjavaju. Ovo će biti najtverdji bedem oko naše ustavne slobode uzidjan kojiće nju proti usilničtva najsigurnije obraniti.

Ako se pak ova čast u našem sercu nebi ukućila onda bi pokazali pervo dasmo samo voljni, t. j. da se po strasti vodimo i što se nama dopada to poštivamo, a što se nedopada to gazimo.

Drugo da smo naj virniji prijatelji onih slavohlepni koji samo to vrebaju, kako će pogodnu priliku naći, da od svojih sugradjanah sebi načinu stepenicu pokojoj bi se do onog dostojanstva uspeli, gdi bi po volji gudili.

To jest oni koji zakone nepoštivaju, otvaraju vrat: tverdjavu, kojom se ogradjiva ustavna sloboda, da unidj usilnik, i ovu za svoje ugodno pribivalište obrati, i ondud svoje bližnje tako upravlja kako to njegova neograničena volja poževalja.

Pozdrav.

Bunjevački rode mili!
 Surodnici zdravi bili,
 Kvami evo litim herlim,
 Da vas punim srcem gerlim,
 Da vam rekнем pomoz Bog,
 Čujte pozdrav serca mog.
 Sineci slavni, da ste zdravi!
 Rodu svomu ponos pravi,
 Kim u grudih serce bie
 A u žilah kervca vrie,
 Znajuć, da kerv nie voda
 Rod od svoje — traži ploda.
 Bratjo roda milovani!
 Kćerke, Sestre, da smo slavni!
 Hajd' u kolo i to tako
 Reći hoću bunjevačko
 Gdē se naški zbori peva
 Rodoljubje s nas odseva.
 Ta za rod nam savez sveti,
 Hajd sklopimo — te početi;
 Njegovati, ljubiti svoje
 Od bunjevke rodjen tkoje!
 Nek se vidi, što se može,
 Kad se srodna serca slože;
 Isto gvoždje plivat može
 Samo sloge, daj o Bože!

Bunjevac